

БӨЛІМ: БАСТАУЫШ СЫНЫП

Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту

ЖАРИЯЛАНДЫ
18.04.2019СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/55888/>

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға — мұғалім. (Strong, Ward Grant, 2001) Мұғалім балаларды білім нәрімен сусындатуда барынша жоғары жетістіктерге қол жеткізуге қолайлы орта жасауға ұмтылады. Сабақта пайдаланатын стратегиялар мен тәсілдер тақырыпқа сай оқушылардың жас ерекшелігін ескере отырылып іріктелу керек. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу бұл әр түрлі жастағы оқушылардың өзгерісті қалай қабылдайтынын анықтау.

Оқушылардың жас ерекшелігіне сәйкес оқыту сараланған оқытуға қатысты болып отыр. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және оқу балалар дамуында оқудың қолжетімділігі дәрежесін анықтайтын кезеңдеріне қатысты. Әртүрлі жастағы балаларда байқалатын метасана әр жастағы балалар мүмкіндігіне сай болады.

Танымдық даму және жас ерекшеліктер баланың оқу және проблемаларды шешу қабілеті. Дәлірек айтқанда, танымдық дамуға, оқуға деген қабілеттілік, сондай-ақ зейін, сөз дағдылары, ойлау, негіздеу және шығармашылық зияткерлік сияқты қабілеттерді дамытуға және тұрақтандыруға қатысты. Аталған зияткерлік қабілеттер ойлау үдерістерінің сипаты және жасына қарай олардың өзгеру ықтималдығы туралы маңызды ақпараты бар танымдық даму теориясы шеңберінде сипатталады. Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып есте сақтау, зейін тұрақтылығы және жадыны жақсарту арқылы танымдық қабілеттерін арттыру.

Хаген мен Хейл (1973) 5-6 жасар балаларды бірнеше ашықхаттағы есте сақтауды сұрау арқылы селективті зейіннің дамуын көрсетті. Алайда 14-15 жастағы балалар аса маңызды дүниені көбірек есте сақтайды депті. Демек ересек балалар зейіндерін тиімдірек шоғырландыра алады деген. Осыған сәйкес қорытынды – тапсырмаларды балалар үшін тартымды, қызықты және оларға сәйкес келетіндей етіп жасау маңызды. Сыныптың жас ерекшелігіне және түсіну деңгейіне байланысты барлық тапсырмалар және сол тапсырмаларды іске асыру үшін қолданатын әдіс – тәсілдерді таңдап алу сәттілігіне байланысты оқушының білімін анықталатыны белгілі. Сабақта оқушылардың

жауаптарынан өзiмнiң ойыма түйгенiм оқушылар сұрақтарға жауап берген кезде .Әр бала өз жас ерекшелiктерiне сай ой-өpiсiн бiлдiредi. Осы жерде айта кететiн мәселе менiң ойымша баланың жас ерекшелiгi оның бiлiм алуына, ойлауына үлкен әсер етедi. Сыныпта отырған әр түрлi жастағы балалар әр түрлi ойлайды, әр түрлi сөйлейдi. Сол себептi мұғалiм оқушыларға тапсырма дайындаған кезде оқушының жас ерекшелiгiн мiндеттi түрде ескеру керек.Себебi тапсырма оқушы талабына сай болмаса баланы зерiктiрiп жiбередi. Жас ерекшелiктерiн ескере отырып алынған тапсырманы орындау барысында оқушылар бiрiн-бiрi,топты бағалайды. Оқушының сөздiк қоры, тiлi, қиялы да жас ерекшелiгiне сай болады.

Сонымен қатар Флейвелл мен оның әрiптестерi (1995) метасана қабiлетi жасқа байланысты өзгередi және жасы үлкенiрек балалар метакогнитивтiк ақпаратты көптеген мөлшерде игергендiктен олардың үлгерiмi жоғарырақ деп тұжырымдаған.

Оқушылардың оқу жұмыстарының қиыншылығы оқу материалының ерекшелiгiне, оның ұғынуының, зейiн қоюының, ой-өpiсiнiң жекедара ерекшелiктерiне және жас ерекшелiктерне байланысты екенi мәлiм. Сондықтан оқушылардың әрқайсысының жекедара ерекшелiктерiн ескерiп, деңгейлiк тапсырмалар берiлу керек. Сыни тұрғыдан ойлауға арналған сұрақтарды жас ерекшелiктерiн ескерiп дайындау абзал. Белгiлi бiр жастық кезеңге тән анатомиялық — физиологиялық және психологиялық ерекшелiктердi әдетте жас ерекшелiктерi деп атайды. Сондықтан педагогика және психология балалардың жас ерекшелiктерiндегi ширақтықты, өзгерiмпаздықты айқындайды, тәрбиеленушiнiң және қоршаған ортамен жасайтын қарым — қатынастар жүйесiне тәуелдi болатынын атап көрсетедi. Оқыту барысында әр оқушыны жан-жақты зерттей келе мұғалiм осы өлшемдерге дәл келетiн оқушыны тауып және де сол өлшемдердi өзгертуге, қолдануға болатын тиiмдi, әр қилы тапсырмалар қолдану керек екенiн болашаққа мiндет етiп алу керек.

Сапалы оқыту-мұғалiм бейнесiмен танылатын сан алуан элементтер арасындағы байланыс болып табылады, ол өзi белгiлi бiр деңгейде тәуелдi жағдайлар жасалған кезде жүзеге асырылады. Сапалы оқыту оқушылардың, қоршаған орта жағдайы және оқыту, бiлiм алу мүмкiндiктерiнiң бiрлiгi ретiнде қарастырылады.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.